

THE MAIN ADVANTAGES OF CONTROLLING THE KEYBOARD WITH TEN-FINGER TOUCH METHOD

Iva MÁDLOVÁ

Abstract: This contribution deals with the control of a computer keyboard with ten-finger touch method. It offers several definitions of defining this method and approach events that preceded its official recognition. In the final stage explores the main advantages that brings users control the keyboard through ten-finger touch methods.

Key words: keyboarding, ten-finger touch method, typing blindly

HLAVNÍ PŘEDNOSTI OVLÁDÁNÍ POČÍTAČOVÉ KLÁVESNICE DESETIPRSTOVOU HMATOVOU METODOU

Resumé: Příspěvek se zabývá problematikou ovládání počítačové klávesnice pomocí desetiprstové hmatové metody. Nabízí několik definic vymezujících tuto metodu a přibližuje události, které předcházeli jejímu oficiálnímu uznání. V závěrečné části se věnuje hlavním výhodám, které uživatelům přináší ovládání klávesnice deseti prsty.

Klíčová slova: psaní na klávesnici, desetiprstová hmatová metoda, psaní naslepo

1 Úvod

V dnešní době není třeba zdůrazňovat, že ovládání počítačové klávesnice patří mezi elementární ICT kompetence žáka základní školy. Klávesnice je nezastupitelná vstupní periferie, se kterou pracují žáci již od nejnižších ročníků. Aby byla využívána efektivně a s minimálními zdravotními riziky, je nezbytné ji ovládat pomocí desetiprstové hmatové metody.

V této souvislosti vyvstává otázka, kdy by se mělo začít s výukou psaní na klávesnici pomocí této metody.

V zahraničí se problematice stanovení vhodného věku pro počátek výuky psaní na klávesnici věnují již od 90. let 20. století. Výsledky těchto výzkumů poukazují na možnost vyučovat tuto psychomotorickou dovednost již od 2. třídy základní školy, tedy ihned poté, co se žáci naučí číst [6].

Hlavním argumentem pro výuku procesu psaní v raném věku je především zamezení osvojení špatných návyků, které se, stejně jako ostatní motorické dovednosti, velice složitě odstraňují.

2 Vymezení desetiprstové hmatové metody

V jediné tištěné učebnici určené přímo pro výuku psaní na klávesnici na základní škole je desetiprstová hmatová metoda definována jako „automatické psaní jednotlivých písmen na

základě zrakového nebo sluchového vjemu bez nutnosti dívat se na klávesnici“ [5].

V instrukcích od společnosti Indiana Department of Education z Indianapolis je uvedeno, že se jedná o „techniku správného úderu klávesy bez dívání se na prsty nebo ověřování správnosti úhozu na monitoru“ [4].

Rogers [7] vymezuje desetiprstovou hmatovou metodu jako „umístění rukou na domácí řadě za použití jednotlivých prstů na konkrétních klávesách podle sklonu klávesnice“.

Shrňme-li dostupné definice desetiprstové hmatové metody, můžeme navrhnout následující vymezení: Desetiprstová hmatová metoda je metoda ovládání klávesnice deseti prsty, při které uživatel automaticky generuje znaky z podvědomí.

3 Historie psaní na klávesnici desetiprstovou hmatovou metodou

Počátky psaní desetiprstovou hmatovou metodou spadají do konce 80. let 19. století. Tehdy dva lidé, kteří se neznali a pravděpodobně o sobě ani nikdy neslyšeli – paní Longleyová, majitelka stenografického ústavu z Cincinnati a Frank E. McGurrian, oficiální stenograf federálního úřadu v Salt Lake City v Utahu – začali používat metodu ovládání klávesnice deseti prsty.

Paní Longleyová je autorkou prvního dokumentu, který uvádí, že písaři by měli

využívat všechny své prsty při psaní na klávesnici. V průběhu roku 1881 se zmiňuje o metodě psaní všemi prsty a v roce 1882 vydala knihu s názvem *Remington Typewriter Lessons*. Její metoda psaní deseti prsty však nebyla úplně vhodná vzhledem k tomu, že pisař se díval na opis, klávesnici i text. Nepsal tedy naslepo.

Stenograf Frank E. McGurrian začal používat desetiprstovou metodu na psacím stroji značky Remington č. 1 od roku 1878. McGurrianův systém ovládání klávesnice se víc přibližoval modernímu psaní na počítači, protože spočíval v zapamatování si pozic jednotlivých kláves na klávesnici. Jako důkaz, že tento systém funguje, předváděl psaní s páskou přes oči.

Ukotvení pozice hmatové metody bylo provázeno bojem mezi Frankem E. McGurrianem a Louísem Taubem. Stejně jako paní Longleyová, i Louis Taub byl učitelem psaní na klávesnici z Cincinnati. Na rozdíl od ní prosazoval psaní čtyřmi prsty formou „datlování“ na klávesnici s alternativním uspořádáním. Používal psací stroj značky Caligraph, který měl šest řad po 12 klávesách.

Během deseti let došlo k několika soubojům mezi různými pisaři, kteří byli podporováni firmami Caligraph a Remington. Toto zápolení vyvrcholilo 25. června 1888, kdy se „utkali“ Frank E. McGurrian a Louis Taub v Cincinnati. Samotný závod měl dvě části – diktát a opis neznámého textu. Každá z těchto částí trvala 45 minut. Frank E. McGurrian obě dvě vyhrál a byl uznán nejrychlejším pisařem na světě. Tím se desetiprstová hmatová metoda dostala do povědomí široké veřejnosti a byla akceptována jako efektivní způsob ovládání klávesnice [8].

4 Přednosti desetiprstové hmatové metody

Desetiprstová hmatová metoda má mnoho předností, díky kterým je považována za nejefektivnější způsob ovládání klávesnice.

Při psaní na klávesnici všemi deseti jsou na uživatele kladeny menší fyzické i kognitivní nároky než při rukopisu. Práce je rozložena na všechny prsty, takže se snižuje přetížení jejich svalů a šlach.

Významným faktorem je také zdravotní aspekt. Desetiprstová hmatová metoda spočívá v automatickém psaní na základě zrakového či sluchového vjemu, odpadá tedy nutnost neustále přeostrňovat zrak mezi klávesnicí a monitorem, díky čemuž se snižuje zraková únava a také se eliminuje případná bolest hlavy a očí způsobená rozdílným osvětlením monitoru a klávesnice.

Používání hmatové metody zahrnuje rovněž správné držení těla a předepsanou polohu paží a rukou, čímž chrání páteř a předchází vzniku syndromu karpálního tunelu.

Mezi další výhody patří možnost více se soustředit na vkládaná data, protože není nutné neustále vyhledávat jednotlivé znaky na klávesnici. Tím je podporován tvůrčí potenciál uživatele.

Neopomenutelnou výhodou je také časová úspora, protože uživatel ovládající desetiprstovou hmatovou metodu potřebuje mnohem méně času na pořizování dat [2], [3].

Ovládnutí desetiprstové hmatové metody je pro některé handicapované jedince naprostou nezbytností. Klávesnice jim slouží jako kompenzační pomůcka pro alternativní způsob komunikace. Pro lidi se zrakovým a sluchovým postižením, případně s vadami řeči je klávesnice nepostradatelný pomocník pro spojení s okolním světem. V oblasti speciálního vzdělávání je ale využití desetiprstové hmatové metody mnohem obsáhlejší. V posledních letech výrazně přibýlo žáků s vývojovými poruchami učení a chování. Pro ty je psaní na klávesnici deseti prsty skvělou reedukační metodou doporučovanou odborníky. Nejenom že přispívá k rozvoji jemné motoriky, ale má i pozitivní vliv na koncentraci pozornosti. Využití nalezne i při vlastním výchovně vzdělávacím procesu. Žáci s dyslexií, dysgrafií či dyspraxií ovládající desetiprstovou hmatovou metodu a využívající počítač v rámci vyučovací hodiny se můžou soustředit pouze na své znalosti, protože nemusí psát rukou.

5 Závěr

Dovednost psaní na klávesnici všemi deseti se už netýká pouze určitého povolání, ale je nezbytná pro komunikaci, získávání a rozšiřování informací [3]. V dnešní společnosti se s počítačem, a tedy i klávesnicí, dostávají do kontaktu děti již od útlého věku. Jak již bylo zmíněno v úvodu, klávesnice je nezastupitelná vstupní periferie, jejíž ovládání by mělo být součástí výuky práce s počítačem.

Nejvhodnější a nejefektivnější způsob ovládání klávesnice je pomocí desetiprstové hmatové metody. Její přednosti byly popsány v samostatné kapitole. Za více než 130 let od jejího prvního představení světu se neobjevila žádná jiná metoda, která by ji překonala.

Vzhledem k tomu, že výuka základů práce s počítačem je součástí obligatorního vzdělávání již na prvním stupni základních škol, je nezbytné,

aby touto dovedností byli vybavováni žáci již v tomto věku.

6 Literatura

- [1] BULLOCK, Allen. *Practical Considerations for the Implementation of Keyboarding Instruction in the Elementary School*. [online]. 2009 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: http://teach.valdosta.edu/are/litreviews/vol4no2/AllenBullock_LitRev.pdf
- [2] Desetiprstová hmatová metoda. PMQ SOFTWARE. *Psaní na stroji / počítači všemi DESETI PRSTY* [online]. 2012 [cit. 2012-10-07]. Dostupné z: http://www.deseti-prsty.cz/hmatova_metoda.html
- [3] CHUPÍKOVÁ, Martina a Jana ZAHUMENSKÁ. Ovládání klávesnice deseti prsty a výukový software pro psaní na klávesnici. *e-Pedagogium*, 2002, roč. 2, č. 4, s. 64–68. ISSN 1213-7758
- [4] *Indiana Technology Literacy Guidelines for K-8: Keyboarding/Computer Technology & Applications* [online]. 2004. 3rd Edition. Indiana: Indiana Department of Education [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.educ.uidaho.edu/bustech/Business%20Education%20Curriculum%20and%20Content%20Standards/K-8%20Guidelines/3rd%20Edition%20K-8%20GUIDELINES.pdf>
- [5] KROUŽEK, Jiří. *Základy administrativy pro 7. – 9. ročník základní školy*. Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-675-1
- [6] MÁDLOVÁ, Iva. Problematika výuky psaní na klávesnici na základní škole v zahraničních výzkumech. In: *Recenzovaný sborník příspěvků interdisciplinární mezinárodní vědecké konference doktorandů a odborných asistentů: QUAERE 2012*. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2012, s. 744–748. ISBN 978-80-905243-0-9
- [7] ROGERS, Harriet. 2010. A STATE-WIDE LONGITUDINAL STUDY OF ELEMENTARY KEYBOARDING INSTRUCTION. *Web Storage Documentation* [online]. Wisconsin: University of Wisconsin-Whitewater, [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://facstaff.uww.edu/rogersh/keyresearch/elementarykeymanu2009-2010.pdf>
- [8] WERSHLER-HENRY, Darren S. *The Iron Whim: A Fragmented History of Typewriting*. Cornell ed. Ithaca: Cornell University Press, 2007. ISBN 08-014-4586-8

Mgr. Iva Mádlová
Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové
Tel: +420 604 588 096
E-mail: iva.madlova@uhk.cz